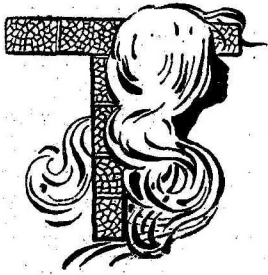

➔ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ➔

Το ιστορικόν δράμα εκληφθέν ως βιομηχανικῶς ἐκμεταλλεύσιμον ἔσχε τὰ θύματά του. Τὸ πλέον ἀξιολύπητον θέαμα ἦτο τοῦ «Μαρμαρωμένου Βασιλῆα», τραγωδίας ἢ μᾶλλον παρωδίας τῆς μεγάλης ἐποποιίας τῆς Ἀλκίνοως. Ὁ «Μαρμαρωμένος Βασιλῆας» τοῦ κ. Νικολοπούλου εἶνε ἀνάγνωσμα σκηνοποιηθέν, ἀλλὰ σκηνικῶς ἀνάπτηρον. Ἐρωτες μεταξύ Βυζαντινῶν καὶ Ἰσπανοῦ εὐπατρίδου καὶ ἑναὶς κρυφὸς (συμβολικὸς) ἔρωτς τῆς ἐτέρας ἀδελφῆς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, μία παρέλασις τοῦ Αὐτοκράτορος μετὰ προσφωνήσεων καὶ μονολόγων καὶ πίπτει ἥρωικῶς... τὸ ἔργον.

Ἡ μέθοδος τῆς δραματοποιήσεως τῶν ιστορικῶν ἀναγνωσμάτων τῶν ἡμερησίων εἶχε καὶ δευτέρον κρούσμα. Τοὺς «Ληστὰς τοῦ Ἀήλεσι». Μὲ ὅσιν προσοχὴν καὶ λεπτότητα, μὲ ὅσιν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν καὶ ἂν ἔχῃ γραφὴ τὸ ἔργον, ποῖον τάχα σκοπὸν προτίθεται ἡ ἀπὸ σκηνῆς ἀναπαράστασις ληστρικῶν γεγονότος ἀπαιδίου καὶ διὰ τὰς λεπτομερείας καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ Ἔθνους ἐπίδρασιν του; Τί θὰ διδασχθῇ καὶ τί θὰ θαυμάσῃ ὁ κόσμος ἀπὸ μίαν ἱστορίαν ληστοσυμμορίας; Μόνον ἡ βιομηχανικὴ ἐκμετάλλευσις μένει ὡς σκοπὸς τῶν τοιούτου εἰδους δραματικῶν ἀφηγήσεων. Αἱ λαϊκαὶ τάξεις ὑπεστήριξαν τὸ ἔργον, ὅπερ ἠρωτικῶς σεῖραν παραστάσεων καὶ τὸ ὅποιον κατέστησαν ἐλκυστικώτερον οἱ γύφτικοι χοροὶ καὶ τὰ τραγούδια—ἀπαραίτητοι παρῶντες ἐπιτυχίας τῶν νεοελληνικῶν ἔργων.

Αἱ Ἀθηναῖκαὶ ἐπιθεωρήσεις ἐνέπνευσαν εἰς τὸν κ. Γρανίτσαν τὴν ἰδίαν μιᾶς ἐπαρχιακῆς σατύρας. Ὁ Μπιδέλος εἶνε λοχίας τῶν εὐζώνων, φρούραρχος Πολυερίου καὶ εἰκονίζει τὸν σωζόμενον ἐπὶ κωμικὸν τύπον τοῦ εὐζώνου ἀποσπασματάρχου, εἰς βάρος τοῦ ὁποίου ἔχουν ἐξῆθ' ὀρεινὰ ἀνέκδοτα. Ὁ «Μπιδέλος» οὔτε ἠθογραφία εἶνε, οὔτε ἐπιθεωρησις, οὔτε κωμῳδία, οὔτε φάρσα. Λίγο ἀπ' ὅλα. Ὁ συγγραφεὺς ἔχει τὸ χάρισμα τῆς ἐπιμελοῦς παρατηρήσεως καὶ πνεῦμα σατυρικόν, ἀλλ' ἄγνοεὶ τὴν σκηνήν.

Ὁ «Μπιδέλος» δὲν εἶνε ὁ τύπος ὃν ἀνεμνομεν. Εἶνε ἐξυγνετισμένος εὐζώνος, μὲ κομψὴν προφορὰν καὶ παράστημα σεμνόν. Τοῦτο συνετέλεσεν ὥστε ἡ ἐπιτυχία νὰ μὴ εἶνε πλήρης. Ὁ κ. Σαγιώρ, ὑπεῖκὼν εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ

συγγραφέως δὲν ἐμυμήθη τὴν ὀμιλίαν τὴν εὐζωνικὴν, ἀλλὰ περιορίσθη εἰς μορφασμοὺς μόνον, τοὺς ὁποίους καὶ εἰς ἄλλα ἔργα μεταχειρίζεται. Ἡ κ. Γαβριηλίδου, ὡς Γύφτισσα χειρομάντις, θαυμασία. Ὁ Παλμύρας διέπλασεν ἕνα χαρακτηριστικὸν τύπον δασκάλου τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, ἡ δὲ δις Κοτοπούλην ἐχώρευσεν κἂν-κἂν σκανδαλωδέστατα.

Ὁ κ. Νιρβάνας ἐπραγματοποίησε τὴν ἀπειλὴν του. Μᾶς ἔδωκε τὴν «Μαρίαν τὴν Πενταγιώτισσαν» ἐκτυπον, κατὰ τὴν δραματικὴν τέχνην, τοῦ «Χελιδονιοῦ». Ἡ Μαρία Πενταγιώτισσα τοῦ δημῶδους ἄσματος οὐδεμίαν οὐδέσιν ἔχει μὲ τὴν Μαρίαν τοῦ κ. Νιρβάνα. Ἡ ὥραία λαϊκὴ παράδοσις ἐχρηστίμευσεν εἰς τὸν ποιητὴν ἀπλῶς ὡς σύμβολον· ἀλλ' ἂν τόσον ἐξιδανικεύεται ὁ τύπος τῆς Πενταγιώτισσας, ὥστε καταντᾷ τὸ δράμα ποιητικὸς διάλογος. Ἐλαβεν ὁ ποιητὴς χωρικοὺς καὶ τοὺς ἐνέδυσεν μὲ τὴν πορφύραν τῆς ποιήσεως· ὀμιλοῦν καὶ σκέπτονται ὡς δανθῆδες· ἐνῶ δὲ διαπράττονται δύο φῶνοι καὶ μία αὐτοκτονία, ἐν τούτοις ὁ θεατὴς δὲν συγκινεῖται. Αὐτὸ σημαίνει βεβαίως ἀτεχνίαν.

Ὁ κ. Νιρβάνας καλὸν θὰ ἦτο ἢ νὰ κάμῃ ἀθαρσίαν εἰς τὰς ιδέας του περὶ δραματικῆς τέχνης, ἢ νὰ γράφῃ ποιήματα καὶ διηγήματα μόνον, ἵνα μὴ διακινδυνεύῃ τὴν φήμην του, ὡς συγγραφέως, μὲ ἀποπείρας ἀτυχεῖς. Ἡ «Πενταγιώτισσα» ἐφυγαδεύθη ἐνωρίτατα ἀπὸ τὸ θεατρικὸν πρόγραμμα.

Ἡ «Ν. Σκηνή» εἶχε τὴν ἐμπνευσιν ἕνα βράδυ νὰ σερβίρῃ εἰς τὸ νοήμον κοινὸν τρία μονόπρακτα ἔργα τριῶν νεοσσῶν τῆς θεατρικῆς φιλολογίας. Ἡ «Ἠχώ τῆς Λίμνης» τοῦ κ. Λαδοπούλου οὔτε εἰδύλλιον εἶνε, οὔτε δράματιον, οὔτε κωμῳδία. Τοποθετεῖται μία λίμνη ἐπὶ τῆς Πάρνηθος, ἐμφανίζεται ἕνας πάγκος, τριγυρνᾷ μιὰ τρελλή, φλυαροῦν δύο τρεῖς φιφτι-τοῦ καὶ ... καλεῖται ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ συγγραφεὺς.

Ὁ κ. Χαλῆς μετὰ τοὺς «Πετροχάρηδες» ἐθεώρησε καλὸν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς θεατὰς μὲ μίαν ἀπαιδίαν τραγικὴν σάτυραν. Ἐν ἁπλοῦν σπῆτι ἀποκαλούμενον εἰρωνικῶς «Τίμιον», μὲ τῶν χασιδιωτῶν, μόρτηδων καὶ ἀνθρωπεμπόρων ἀπασχολεῖ τὸν συγγραφέα. Συχαριστῶν καὶ κτηνωδεστέρα ὑπόθεσις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξευρεθῇ. Εἶνε ὁ κ. Χαλῆς ρεαλιστὴς δυνατός, γνωρίζει νὰ σκηνοθετῇ, ἀλλὰ πολὺ ἀτυχεῖς εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ θέματος.

Τὴν τραγικὴν διωδίαν συνεπλήρωσε κατὰ τὴν μ. ο. ν. α. δ. ι. κ. ἢ ν. ἐκείνην ἐσπέραν—διότι «αὐθεσπερεῖ» τὰ μωρὰ αὐτὰ τῆς τέχνης ἐξέπνευσαν—μία κωμῳδία τοῦ κ. Κολοκοτρώνη «Τὰ ἀπρόοπτα τῆς ἀπογραφῆς». Ὁ νεαρὸς συγγραφεὺς

φαίνεται επηρεασθείς από τας Γαλλικάς φάρσας. Έχει η κωμωδία του χάριν, ἀλλ' εἶνε ἀτεχνος καὶ μονότονος.

«Στὰ παραπήγματα». Στρατιωτικὴ κωμωδία, τῶν κ. κ. Ν. Λάσκαρη καὶ Μ. Γιαννουκάκη. Ἐγράφη πρὸ δωδεκαετίας, ἀλλὰ πρῶτην ἡδὴ φορὰν παρεστάθη. Ἡ ζωὴ τῶν κληρωτῶν παρέσχε πάντοτε ἐμπνεύσεις εἰς τοὺς ξένους κωμωδιογράφους. Παρ' ἡμῖν, εἶνε τὸ πρῶτον ἔργον διακωμωδήσεως τῆς στρατιωτικῆς θητείας, τῆς ἀνεξαρτητοῦ εἰς φαιδρὰ ἐπεισόδια.

Ἡ ὑπόθεσις εἶνε πλήρης παρεξηγήσεων ἢ μίᾳ διαδέχεται τὴν ἄλλην. Ἡ α'. πράξις εἶνε γραμμὴν μὲ ἐντεχνον πλοκὴν. Ἐν τῇ β' πράξει ἡ παράταξις τῶν στρατιωτῶν, διδασκομένων ὑπὸ τοῦ λοχίου, ἔχει φωτοτυπικὴν ἀκριβείαν. Ἡ γ' πράξις δὲν ἔχει τὴν δρᾶσιν, οὔτε τὴν φυσικότητα τῶν δύο προηγουμένων πράξεων. Ἡ κωμωδία ἔχει γραφῇ μὲ πολλὴν εὐφυΐαν καὶ γοργότητα, καὶ μόνον σκηνῶν τινῶν ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ πλῆθὺς τῶν παρεξηγήσεων προκαλοῦν ἀπιθανότητα, αἵτινες ὑποδιόξουσιν τὴν κωμωδίαν εἰς φάρσαν. Ὁ κ. Σαγίωρ ἔκτακτος ὡς στρατιώτης. Ἐπίσης πολλὸ καλὸν ὁ Παλμύρας ὡς κανδηλανάπτης καὶ ὁ κ. Λεπενιώτης ὡς ἐντομολόγος.

Ἡ «Χειραφετημένη» τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ διαμνοντος κ. Χ. Παπαζαφειροπούλου ἦτο μίᾳ ὁμιλίᾳ ὑπὸ τεχνικὴν ἐποψίν εἰς τὰς συχνὰς ἐθέτος ἀποτυχίας τῶν πρωτοτύπων ἔργων. Στρέφεται τὸ δρᾶμα περὶ τὸν ἐλεύθερον γάμον, μὲ τὸ ἠθικὸν διδάγμα, ὅτι ἡ ἡρώϊς ἐρωμένη ἀναδεικνύεται τιμωτέρα καὶ νομίμου συζύγου. Αἱ σκηναὶ εἶνε τεχνικὰ γραμμέναι καὶ ἐπερχονται μετὰ φυσικότητος, ὁ δὲ διάλογος, μ' ὅλην τὴν γλωσσικὴν ἀνωμαλίαν, γοργός. Ἡ διάστασις μεταξὺ τῶν συζώντων ἐραστῶν ἀποδοῖται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς τῶν τέκνου. Ἡ λύσις αὕτη ἂν δὲν εἶνε πρωτότυπος — ἀκριβῶς ἐπὶ τοιαύτης λύσεως ἔχει πρὸ πολλοῦ γραφῇ διήγημα — ὁγκινεῖ ὅμως βαθέως.

Ἡ κ. Κυβέλη Ἀδριανοῦ ἠρμήνευσε μετὰ λεπτότητος τὸν ρόλον τῆς χειραφετημένης, ἔλλειπεν ὅμως ἀπ' αὐτῆς ὁ τόνος τῆς ἐκφράσεως.

Ὁ Σουηδὸς συγγραφεὺς Στρίμπεργ ἐκαμε τὴν ἐμφάνισιν του καὶ εἰς τὸ Ἑλλ. Θέατρον, μὲ ξενιστὸν τὸν κ. Ξενοπούλου. Ἡ «Δεσποινὶς Τζούλια» βεβαίως δὲν εἶνε ἀριστούργημα, ὡς ἠθέλησε νὰ τὴν παραστήσῃ ὁ εἰσηγητής, ἀλλ' ἔργον μέτριον, ἠθικῶς δὲ βρωμερόν. Δύο ἄνθρωποι κτήνη συναντῶνται, κυλίνονται εἰς τὴν ἡδονήν, ἀλληλοῦβρίζονται, καὶ κατόπιν μίᾳ ἀτελευτήτου πάλης συμβολιζούσης τὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ κατὰ τῆς ἀριστοκρατίας, ἡ ἡρώϊς αὐτοκτονεῖ διὰ ξυραφίου τὸ ὅποιον τῆς δίδει ὁ ἱπποτικώτατος ἐραστής, ὅστις εἶναι ὁ ὑπνῶστος τῆς.

Ἡ Ἑλλ. κοινωνία εἶνε ἀκόμη ἀρκετὰ ἐξέφρων, ὥστε νὰ μὴ θαυμάζῃ τοιαῦτα . . . ἀριστοουργήματα, σκοπὸν ἔχοντα νὰ χύσωσι γύρω τὸ δηλητήριον τῆς διαφθορᾶς. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἴδεν καὶ τοῦ Νίτσε εἶνε καταφανὴς ἐπὶ τοῦ Στρίμπεργ, ὅστις διακρίνεται διὰ τὰς σοσιαλιστικὰς ἀρχάς.

Ὁ κ. Ξενοπούλος ἀντὶ νὰ γράφῃ δρᾶματα κρίνει ἀκοπώτερον νὰ μεταποιῇ τὰ διηγήματά του εἰς δρᾶματα, ἀπαράλλακτα ὅπως ἀπὸ τὴν σταφίδα κάμνουν τὸ οἶνόν πνευμα. Ὁ «Κόκκινος βράχος» ἔγινε «Φωτεινὴ Σάντρον». Ἐρως πρῶτων ἐξαδέλλων, ἔρως ἀνιδόροπος ψυχικῶς καὶ ἀχαρακτήριστος σκηνικῶς. Ἐνας σαραντάρης παραλυμένος ὁρέγεται μίᾳ μικρούλας καὶ ἀθῶας ἐξαδέλφης του. Ἐκείνη εἰς μίαν ψυχροτάτην καὶ ἀτεχνοτάτην ἐρωτικὴν ἐξομολογήσιν του τὸν ἀποπέμπει, φοικιδῶσα ὡς ἐκ τοῦ καλῦματος τῆς συγγενείας. Μόλις ὅμως ἐκεῖνος λυγρῇ, ἐννοεῖ ὅτι τὸν ἀγαπᾷ καὶ αὐτὴ καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὑπαντρεῖται ἄλλην, ἡ νεαρά καὶ ἀθῶα Φωτεινὴ πίπτει ἀπὸ τὸν Κόκκινον βράχον. Οὔτε πρωτότυπον, οὔτε τεχνικὸν εἶνε τὸ ἔργον. Ὁ συγγραφεὺς εἰς πολλὰ μέρη νομίζει τις ὅτι γράφει ὄχι διὰ τὸ θέατρον, ἀλλὰ διὰ τὴν. . . «Διάπλασιν τῶν Παίδων». Τὸ ἔργον ἀρχίζει ἀπὸ τὸ. . . τέλος' αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη πρωτοτυπία του, ἐκ τῶν τριῶν δὲ πράξεων μίᾳ καὶ μόνῃ σκηνῇ, ἡ τελευταία τῆς τελευταίας — τοῦ παραληρήματος τῆς ἡρώϊδος — εἶνε δραματικὴ καὶ μόνον διότι παίζεται θαυμάσια ἀπὸ τὴν Κυβέλην, τὸ ἔργον ἐσώθη.

Διὰ τὴν «Φωτεινὴν Σάντρον» πολὺς λόγος ἐγένετο, δυσανάλογος πρὸς τὴν δραματικὴν τῆς ἀξίαν, ἐξ ἑνὸς βουλοκεριοῦ. Ἡ ἡρώϊς σφραγίζει τὸ πρὸς τὸν ἐξαδέλφον τῆς ἐρωτικὸν γράμμα μὲ βουλοκέρι. Χρυσὸ ἦταν ἡ κόκκινος τὸ βουλοκέρι; Ἰδοὺ ἡ ἀπορία ! Καὶ διὰ τὸ εἰσβαρὸν αὐτὸ ζήτημα διεξήθη μίᾳ ἀτελεύτητος κωμικὴ συζήτησις μεταξὺ τῶν κ. κ. Ξενοπούλου καὶ Τσοκοπούλου, τόσον ἐμπαθῆς ὅσον καὶ ἀσκοπος ! Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ κριτικῆς, ἃς σημειωθῇ ὡς ἐκτακτὸν διὰ τὰ θεατρικὰ χρονικά, ὅτι ὁ κ. Ξενοπούλος ἔγραψε κριτικὸν ἄρθρον διὰ τὴν αἰσχροὴν «Δεσποινίδα» Τζούλιαν εἰς τὴν. . . «Διάπλασιν τῶν Παίδων ! ! . . .»

Ὁ θίασος τοῦ «Πανελληνίου» διὰ νὰ πυκνώσῃ τὸ ἀκροατήριον, ἐσκεψθῇ νὰ δώσῃ μίαν ἐπιθεώρησιν. Εὐτυχῶς ἐγκατέλειψε ἐγκαίρως τὴν ἰδέαν αὐτήν καὶ χάρις εἰς τὸν σκηνοθέτην κ. Θ. Οἰκονόμου προετοιμάσθη μίᾳ παντομίμα παγκοσμίου φήμης, ἡ «Κουκλονεράϊδα» τοῦ Μπάιερ. Ἄν καὶ παλαιὸν τὸ ἔργον, ἐξηκονταετὲς, ἔχει τόσην θεαματικότητα, τόσῳ εὐμορφῇ μουσικὴν καὶ πρωτότυπον σκηνογραφίαν, ὥστε ν' ἀρέσῃ καὶ νὰ παίζεται συνεχῶς ἐν Γερμανίᾳ.

Ὁ κ. Οἰκονόμου εἰργάσθη μὲ πολλὴν ζήλον διὰ νὰ παρουσιάσῃ τὴν φαντασμαγορίαν ὅσῳ τὸ δυνατόν πλουσιωτέραν εἰς χρώματα καὶ ποικιλίαν. Οἱ ἡθοῖοι καίτοι πρῶτην φορὰν ἐπαίξαν παντομίμην, ἐξέτέλεσαν ἐπιτυχῶς τὰ μέρη των, καὶ ὁ διάκοσμος δὲ, σχετικῶς μὲ τὰ διατεθέντα μέσα, ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Ἡ κ. Κυβέλη ὡς μπεμπέ καὶ ἡ κ. Περίδου ὡς Κουκλονεράϊδα ἐκυριόρχησαν τῆς Βαβυλωνιακῆς ἐκείνης, ἀλλὰ βωδῆς κινήσεως, τῆς πολυχρώμως φανταστικῆς καὶ ζωηρᾶς.

Εἰς τὸ «Πανιλλήνιον» ἐδόθησαν μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας καὶ δύο φάρσαι, ἡ «Μποτιλίλια» καὶ ἡ «Μπομπινέττα».

ΔΙΚ.

